
Aluehallitus, § 215, 26.09.2024
Kansalliskielilautakunta, § 18, 29.10.2024

§ 18

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelma

IUHVADno-2023-4145

Aluehallitus, 26.09.2024, § 215

Liitteet

- 1 Liite_1_Palveluverkkosuunnitelma 2025-2026, luonnos 0.1
- 2 Liite_2_Taustamateriaali, palveluverkkoselvitys
- 3 Bilaga_1_Servicenätverksplan 2025-2026, utkast 0.1

Valmistelu ja lisätiedot:

vs hoitotyön johtaja Heidi Hovisilta
kehittämispäällikkö Ann-Sofie Nylund
hyvinvointialuejohtaja Max Lönnqvist

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallintosäännön 26§ mukaan aluehallitus vastaa järjestämisvastuun toteutumisesta ja palveluverkkoselvityksen valmistelusta, seurannasta ja arvioinnista. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on valmistellut palveluverkkosuunnitelmaa virkatyönä osana muutosohjelmaa. Palveluverkkosuunnitelma on koostettu vastuualueiden tekemistä esityksistä hyvinvointialueen taloustilanne huomioiden. Tämän lisäksi Accenture Oy tuottaa taustamateriaalia palveluverkkoselvitystä varten.

Selvityksessä tarkastellaan palveluntuotannon nykytilaa ja tulevaisuutta, huomioiden käynnissä oleva muutosohjelma, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, palvelutoiminnan tehostaminen digitaalisilla ja liikkuvilla ratkaisuilla, kustannusvaikutukset sekä palvelustrategia. Accenturen tuottama materiaali sisältää palveluiden kysyntään nojaavan analyysityökalun sekä skenaariotarkastelun. Näissä on hyödynnetty Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ominaispiirteet, väestöennuste ja väestön sijoittuminen alueella, ikäjakauma, palveluverkon nykytila ja palvelun tarve. Tiedot selvitykseen on kerätty avoimista tietolähteistä ja niitä on täydennetty hyvinvointialueen tuottamilla tiedoilla.

Palveluverkkoselvityksen taustamateriaalin valmistelua on seurattu ohjausryhmässä, johon ovat kuuluneet hyvinvointialuejohtaja, sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja, vastuualue- ja professiojohtajat, hallintojohtaja, kiinteistö- ja kehittämisspäällikkö ja henkilöstön edustajat. Tämän lisäksi henkilöstö on osallistunut materiaalin tuottamiseen muun muassa Accenturen järjestämissä työpajatyöskentelyissä.

Palveluverkkoselvitys valmistuu marraskuun 2024 alussa ja sitä käsitellään aluehallituksessa seuraavan kerran 14.11.2024.

Ehdotus

Hyvinvointialuejohtaja:

Aluehallitus päättää, että

1. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pyytää lausuntoa liitteenä olevasta palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä. Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16.00 mennessä.
2. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asukkaille annetaan mahdollisuus kommentoida palveluverkkosuunnitelman luonnosta kahden viikon ajan avoimen verkkosivun välityksellä ajalla 30.9.–13.10.2024.

Kokouskäsittely

Pöytäkirjaan merkittiin, että tämä asia käsiteltiin kokouksen viimeisenä asiana. Lisäksi pöytäkirjaan merkittiin, että varapuheenjohtaja Riku Honkasalo, jäsen Kevin Servin sekä varajäsen Satu Lindgren poistuivat esteellisinä (yhteisöjäävi, kunnanhallituksen jäsen) kokouksesta ennen asian käsittelyä klo 20.02.

Päätös

Aluehallitus päätti, että

1. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pyytää lausuntoa liitteenä olevasta palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä.
2. Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16.00 mennessä. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asukkaille annetaan mahdollisuus kommentoida palveluverkkosuunnitelman luonnosta kahden viikon ajan avoimen verkkosivun välityksellä ajalla 30.9.–13.10.2024.

Asia tarkastettiin heti.

Kansalliskielilautakunta, 29.10.2024, § 18

Liitteet

- 1 Liite 1: Palveluverkkosuunnitelma 2025-2026, luonnos 0.1
- 2 Bilaga 2_Liite 2: Taustamateriaali, palveluverkkoselvitys
- 3 Bilaga 1: Servicenätverksplan_2025_2026__utkast_0.1

Valmistelu ja lisätiedot:
hallintojohtaja Camilla Söderström
etunimi.sukunimi1(at)itauusimaa.fi

Aluehallitus on pyytänyt kansalliskielilautakuntaa antamaan lausuntonsa 7.11.2024 klo 16.00 mennessä.

Ehdotus

Hallintojohtaja:

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kansalliskielilautakunta lausuu seuraavasti:

Lautakunta kommentoi palveluverkkosuunnitelmaa siitä näkökulmasta, mitkä sen tehtäviksi on hyvinvointialueilla ja hyvinvointialueen hallintosäännössä määritetty. Kansalliskielilautakunnan tehtävänä on mm. selvittää, arvioida ja lausua siitä, miten aluevaltuuston päätökset vaikuttavat kielellisten oikeuksien käytännön toteutumiseen.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman tulee tukea myös hyvinvointialueen strategisia ja ohjaavia asiakirjoja, eikä lautakunta näe ristiriitaa palveluverkkosuunnitelman, palvelustrategian ja tuottavuusohjelman välillä.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman valmistelun yhteydessä on tehty kattava palveluverkkoselvitys, jossa on huomioitu alueen väestötieto, palvelutarve, palvelujen saavutettavuus ja kustannustehokkuus sekä muodostettu erilaisia skenaarioita ja arvioitu skenaarioiden toteutumisesta aiheutuvia vaikutuksia saavutettavuuteen, säästöihin ja palvelutuotantoon.

Palveluverkkosuunnitelmassa (sivu 4) todetaankin sen tukevan palvelustrategian linjauksia, kuten Asiakas palvelun keskiössä; Varmistetaan selkokieliyys kaikissa palveluissa, palvelutasoilla ja molemmilla äidinkiellillä. Myös vaikutustenarvointiosiossa todetaan seuraavaa: Palveluiden kaksikielisyys voidaan edelleen turvata (sivu 54). Palveluverkkosuunnitelma edistää palvelujen tuottamista yli kuntarajojen vahvistaen kaksikielisten palveluiden sekä erityisosaamista edellyttävien palveluiden tuottamista (sivu 55).

Taustamateriaalissa (palveluverkkoselvitys, sivu 153) todetaan palveluiden saavutettavuudesta, että raportissa on käsitelty saavutettavuutta vain maantieteellisestä sijainnista. Muita arvioitavia palveluiden ominaisuuksia saavutettavuuden näkökulmasta olisivat palveluiden edullisuus, ymmärrettävyys, esteettömyys, kieli, asiointikanavat, viestintä, sosiaalinen turvallisuus ja yhdenvertaisuus.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on kaksikielinen, ja 29 % väestöstä puhuu ruotsia äidinkielenään. Palveluverkon muuttuessa ja kehittyessä, hyvinvointialueen on edelleen huolehdittava siitä, että palvelut ovat saatavilla yhdenvertaisesti kansalliskielillä, suomeksi ja ruotsiksi. Tämä tulee huomioida edelleen henkilökuntaa rekrytoitaessa eri tehtäviin, mutta erityisesti erilaisia digitaalisia palveluita ja ostopalveluita hankittaessa. Lautakunta haluaa myös muistuttaa hyvinvointialueen kaksikielisyysohjelmasta, jonka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.10.2023 § 113.

Kansalliskielilauta toteaa, että palveluverkkosuunnitelma ei suunnitelma- eikä toteutusvaiheessa saa heikentää hyvinvointialueen ruotsinkielisten palveluiden saatavuutta, vaan suunnitelman tulee vahvistaa kaksikielisten palveluiden tuottamista.

Kokouskäsitely

Jäsenet Petra Lind ja Bodil Lund sekä vanhusneuvoston edustaja Nina Björkman-Nysten ilmoittivat olevansa esteellisiä (hallintolaki 28.1 § kohta 5 yhteisöjäävi, kunnanhallituksen jäsen/varajäsen), ja poistuivat asian käsittelyn ajaksi ja kokouksesta klo 17.39.

Puheenjohtaja Tom Liljestrand ehdotti seuraavia muutoksia pohjaehdotukseen:

Toisessa kappaleessa muutetaan lauseen loppu seuraavasti: eikä lautakunta näe ristiriitaa palveluverkkosuunnitelman, palvelustrategian ja tuottavuusohjelman välillä. - > palvelustrategiaa ja tuottavuusohjelmaa.

Kolmanteen kappaleeseen lisätään seuraava teksti:

Lautakunta pitää kuitenkin itse palveluverkkosuunnitelman (sivut 54-57) vaikutusten arviointia puutteellisena, kun se ei arvioi vaikutuksia siellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 612/2021 7 §:ssä säädetyin väestöryhmän mukaan.

Lisätään uusi viides kappale:

Sen sijaan palveluverkkosuunnitelma ei kaikilta osin vastaa palvelustrategian toista linjausta; "Laadukkaat, yhdenvertaiset ja saavutettavat palvelut". Joitakin alueita ja väestöryhmiä ei kohdella yhdenvertaisesti, jos ehdotetut palvelupisteet lakkautetaan. Tosiasiassa riski oman äidinkielen palvelujen saatavuuden ja saatavuuden heikkenemisestä syntyy, kun ei suinkaan ole itsestään selvää, että palvelut omalla kielellä voidaan taata korvaavilla ostopalveluilla, ainakaan samassa määrin kuin oma palvelutuotanto on tehnyt. Tämän linjauksen tavoitteena on myös, että palveluverkkoa kehitetään vastaamaan todellista palvelutarvetta, ja siihen tarpeeseen sisältyy palvelut omalla äidinkielellä. Lautakunta toteaa, että yli 75-vuotiaiden osuus kasvaa yli 5 % vuodessa, ja 85-vuotiaiden osuuden arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä. Ruotsinkielisten osuus on selvästi suurempi ikääntyneessä väestössä, erityisesti hyvinvointialueen itäosassa, joten omien asumispalvelujen lakkauttaminen siellä ei vastaa palvelutarvetta (palveluverkkoselvitys sivu 78-79). Tämän lisäksi palvelujen leikkaamisen kokonaistaloudelliset vaikutukset ovat epäselviä.

Jäsenet Kjell Grönqvist, Fred Henriksson, Sebastian Ekholm, Jeanette Broman ja Jolanta Lundgren kannattivat ehdotusta.

Kansalliskielilautakunta hyväksyi näin ollen yksimielisesti puheenjohtajan muutosehdotuksen.

Päätös

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kansalliskielilautakunta päätti yksimielisesti lausua seuraavasti:

Lautakunta kommentoi palveluverkkosuunnitelmaa siitä näkökulmasta, mitkä sen tehtäviksi on hyvinvointialueissa ja hyvinvointialueen hallintosäännössä määritetty. Kansalliskielilautakunnan tehtävänä on mm. selvittää, arvioida ja lausua siitä, miten aluevaltuuston päätökset vaikuttavat kielellisten oikeuksien käytännön toteutumiseen.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman tulee tukea myös hyvinvointialueen strategisia ja ohjaavia asiakirjoja; palvelustrategiaa ja tuottavuusohjelmaa.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman valmistelun yhteydessä on tehty kattava palveluverkkoselvitys, jossa on huomioitu alueen väestötieto, palvelutarve, palvelujen saavutettavuus ja kustannustehokkuus sekä muodostettu erilaisia skenaarioita ja arvioitu skenaarioiden toteutumisesta aiheutuvia vaikutuksia saavutettavuuteen, säästöihin ja palvelutuotantoon. Lautakunta pitää kuitenkin itse

palveluverkkosuunnitelman (sivut 54-57) vaikutusten arviointia puutteellisena, kun se ei arvioi vaikutuksia siellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 612/2021 7 §:ssä säädetyn väestöryhmän mukaan.

Palveluverkkosuunnitelmassa (sivu 4) todetaankin sen tukevan palvelustrategian linjauksia, kuten Asiakas palvelun keskiössä; Varmistetaan selkokieliä kaikissa palveluissa, palvelutasoilla ja molemmilla äidinkiellillä. Myös vaikutustenarviointiosiossa todetaan seuraavaa: Palveluiden kaksikielisyys voidaan edelleen turvata (sivu 54). Palveluverkkosuunnitelma edistää palvelujen tuottamista yli kuntarajojen vahvistaen kaksikielisten palveluiden sekä erityisosaamista edellyttävien palveluiden tuottamista (sivu 55).

Sen sijaan palveluverkkosuunnitelma ei kaikilta osin vastaa palvelustrategian toista linjausta; " Laadukkaat, yhdenvertaiset ja saavutettavat palvelut". Joitakin alueita ja väestöryhmiä ei kohdella yhdenvertaisesti, jos ehdotetut palvelupisteet lakkautetaan. Tosiasiassa riski oman äidinkielen palvelujen saatavuuden ja saatavuuden heikkenemisestä syntyy, kun ei suinkaan ole itsestään selvää, että palvelut omalla kielellä voidaan taata korvaavilla ostopalveluilla, ainakaan samassa määrin kuin oma palvelutuotanto on tehnyt. Tämän linjauksen tavoitteena on myös, että palveluverkkoa kehitetään vastaamaan todellista palvelutarvetta, ja siihen tarpeeseen sisältyy palvelut omalla äidinkiellellä. Lautakunta toteaa, että yli 75-vuotiaiden osuus kasvaa yli 5 % vuodessa, ja 85-vuotiaiden osuuden arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä. Ruotsinkielisten osuus on selvästi suurempi ikääntyneessä väestössä, erityisesti hyvinvointialueen itäosassa, joten omien asumispalvelujen lakkauttaminen siellä ei vastaa palvelutarvetta (palveluverkkoselvitys sivu 78-79). Tämän lisäksi palvelujen leikkaamisen kokonaistaloudelliset vaikutukset ovat epäselviä.

Taustamateriaalissa (palveluverkkoselvitys, sivu 153) todetaan palveluiden saavutettavuudesta, että raportissa on käsitelty saavutettavuutta vain maantieteellisestä sijainnista. Muita arvioitavia palveluiden ominaisuuksia saavutettavuuden näkökulmasta olisivat palveluiden edullisuus, ymmärrettävyys, esteettömyys, kieli, asiointikanavat, viestintä, sosiaalinen turvallisuus ja yhdenvertaisuus.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on kaksikielinen, ja 29 % väestöstä puhuu ruotsia äidinkielenään. Palveluverkon muuttuessa ja kehittyessä, hyvinvointialueen on edelleen huolehdittava siitä, että palvelut ovat saatavilla yhdenvertaisesti kansalliskielillä, suomeksi ja ruotsiksi. Tämä tulee huomioida edelleen henkilökuntaa rekrytoitaessa eri tehtäviin, mutta erityisesti erilaisia digitaalisia palveluita ja ostopalveluita hankittaessa. Lautakunta haluaa myös muistuttaa hyvinvointialueen kaksikielisyysohjelmasta, jonka aluevaltuusto on hyväksynyt 17.10.2023 § 113.

Kansalliskielilauta toteaa, että palveluverkkosuunnitelma ei suunnitelma- eikä toteutusvaiheessa saa heikentää hyvinvointialueen ruotsinkielisten palveluiden saatavuutta, vaan suunnitelman tulee vahvistaa kaksikielisten palveluiden tuottamista.

Lisäksi kansalliskielilautakunta korostaa, että myös viittomakieli on otettava huomioon.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Otteen oikeaksi todistaa

Porvoo
07.11.2024

Lilian Andergård-Stenstrand
hallintopäällikkö /förvaltningschef

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty sähköpostilla 07.11.2024.

Muutoksenhakukielto

§18

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta.

Sovelletaan lakia hyvinvointialueesta, lainkohta: § 141.